

דף תרגול: תהליכים דמוגרפיים – איך אוכלוסיות גדלות ומזדקנות

מהדורה למורה חנ״מ

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את הגורמים המשפיעים על גודל האוכלוסייה
- להבין את שלבי המעבר הדמוגרפי
- לפרש פירמידות גילאים ולהסיק מהן מסקנות

גרסת חנ״מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א׳ – הבנה בסיסית

1. ב – ריבוי טבעי והגירה
2. א – ילודה פחות תמותה
3. ב – בגלל רפואה, תברואה ותזונה טובה יותר

חלק ב׳ – נכון או לא נכון

1. נכון – כך נאמר בטקסט על יפן
2. לא נכון – בישראל הריבוי הטבעי עדיין חיובי
3. נכון – זו ההגדרה בטקסט

חלק ג׳ – השלמת מילים

1. דמוגרפיה
2. תמותה
3. מעבר דמוגרפי

חלק ד׳ – התאמה

1 – ג (ילודה פחות תמותה)
2 – ד (כניסה פחות יציאה)
3 – א (מדינה מתפתחת עם הרבה ילדים)
4 – ב (אוכלוסייה מזדקנת)

חלק ה׳ – סדר נכון - שלבי המעבר הדמוגרפי

1. ילודה ותמותה גבוהות, האוכלוסייה יציבה
2. התמותה יורדת (רפואה ותברואה), הילודה עדיין גבוהה - האוכלוסייה מתפוצצת
3. הילודה מתחילה לרדת (השכלה ותכנון משפחה)
4. ילודה ותמותה נמוכות, האוכלוסייה מתייצבת ומזדקנת

חלק ו׳ – חשיבה ויישום

1. תלמיד יכול לציין: רוחב הבסיס (יותר/פחות ילדים), גודל קבוצת הגיל המבוגרת, צורת הפירמידה הכוללת (משולש מול עמוד)

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ריבוי טבעי והגירה
- בסיס רחב = הרבה ילדים, מדינה מתפתחת; בסיס צר = אוכלוסייה מזדקנת
- האוכלוסייה מתפוצצת כי התמותה כבר ירדה אך הילודה עדיין גבוהה

טיפים להפעלה:

- אפשר להציג דוגמאות אמיתיות של פירמידות גילאים (ישראל, יפן, מדינות המפרץ) להמחשה חזותית
- כדאי לתרגל זיהוי שלבי המעבר הדמוגרפי בעזרת תרשים על הלוח לפני המטלות הכתובות
- בחלק הפתוח אפשר לעודד דיון קבוצתי לפני כתיבה אישית

דף תרגול: תהליכים דמוגרפיים – איך אוכלוסיות גדלות ומזדקנות

דף התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

דמוגרפיה היא מדע שחוקר את האוכלוסייה - איך היא גדלה, קטנה ומזדקנת. בדף זה נתרגל את המושגים המרכזיים וננתח פירמידות גילאים.

בנק מילים: מעבר דמוגרפי | תמותה | דמוגרפיה

1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהם שני הכוחות שקובעים את גודל האוכלוסייה?

(א) רעידות אדמה וגשמים (ב) ריבוי טבעי והגירה (ג) מלחמות בלבד

2. ריבוי טבעי הוא:

(א) ילודה פחות תמותה (ב) הגירה פחות יציאה (ג) תמותה פחות הגירה

3. מדוע התמותה יורדת בשלב הראשון של המעבר הדמוגרפי?

(א) בגלל מלחמות (ב) בגלל רפואה, תברואה ותזונה טובה יותר

(ג) בגלל ירידה בילודה

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	ביפן האוכלוסייה מתכווצת בגלל מעט ילודה ותוחלת חיים ארוכה	☐	☐
2	בישראל של 2025 הריבוי הטבעי שלילי	☐	☐
3	פירמידת גילאים מראה התפלגות אוכלוסייה לפי גיל ומין	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. _____ היא מדע האוכלוסייה

2. הריבוי הטבעי הוא ילודה פחות _____

3. השלב שבו מדינות עוברות מילודה ותמותה גבוהות למועטות נקרא _____

4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ריבוי טבעי	___	**א.** מדינה מתפתחת עם הרבה ילדים
2. הגירה	___	**ב.** אוכלוסייה מזדקנת
3. פירמידה עם בסיס רחב	___	**ג.** ילודה פחות תמותה
4. פירמידה צרה בבסיס	___	**ד.** כניסה פחות יציאה

5 חלק ה' – סדר נכון - שלבי המעבר הדמוגרפי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	התמותה יורדת (רפואה ותברואה), הילודה עדיין גבוהה - האוכלוסייה מתפוצצת
☐	הילודה מתחילה לרדת (השכלה ותכנון משפחה)
☐	ילודה ותמותה נמוכות, האוכלוסייה מתייצבת ומזדקנת
☐	ילודה ותמותה גבוהות, האוכלוסייה יציבה

6 חלק ו' – חשיבה ויישום

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. בחרו שתי מדינות (למשל ישראל ויפן) ותארו שלושה הבדלים אפשריים בין פירמידות הגילאים שלהן

כרטיס יציאה

מהם שני הכוחות שקובעים את גודל האוכלוסייה?

מה ההבדל בין פירמידה עם בסיס רחב לפירמידה עם בסיס צר?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀